

DET KONGELIGE
UTDANNINGS- OG FORSKNINGSDEPARTEMENT

Rundskriv F-13/04

Dette er Kunnskapsløftet

Kultur for læring

KUNNSKAPSLØFTET

Målet

St.meld. nr. 30 (2003 – 2004) *Kultur for læring* ble behandlet i Stortinget 17. juni 2004, jf. Innst. S. nr. 268 (2003-2004). Stortingsmeldingen omfatter hele grunnopplæringen, og departementet fremmet i meldingen forslag til endringer i grunnopplæringens innhold. I all hovedsak fikk forslagene tilslutning i Stortinget. Endringene skal nå realiseres gjennom en ny, omfattende reform av hele grunnopplæringen, som har fått navnet *Kunnskapsløftet*. Gjennomføringen av reformen krever en målrettet innsats på alle nivåer i opplærings-systemet over flere år.

Stortingsmeldingen og innstillingen kan lastes ned fra www.odin.dep.no/ufd/

Målet med reformen er at det beste i grunnopplæringen i Norge ivaretas og utvikles videre – slik at elever og lærlinger settes bedre i stand til å møte kunnskapssamfunnets utfordringer. Visjonen er å skape en bedre *kultur for læring* for et felles kunnskapsløft. Målene det skal arbeides mot, skal bli tydeligere. Elevenes og lærlingenes grunnleggende ferdigheter skal styrkes. Samtidig ligger skolens sentrale rolle som formidler av verdier, allmenndannelse og kultur fast. Skolen møter et stadig større mangfold av elever og foresatte. Alle elever og lærlinger har krav på tilpasset og differensiert opplæring ut fra deres egne forutsetninger og behov. En skole basert på likeverd forutsetter at alle elever og lærlinger får de samme muligheter til å utvikle seg.

For å gi elevene og lærlingene bedre tilpasset opplæring vil det blant annet bli satt i verk omfattende kompetanseutviklingstiltak for skoleledere, lærere og instruktører.

Nedenfor omtales de viktigste endringer reformen vil medføre.

Nye læreplaner

Det utvikles nye gjennomgående læreplaner i alle fag i grunnopplæringen. Fem grunnleggende ferdigheter integreres i alle fag på alle nivå. Læreplanens generelle del beholdes, mens «Broen» erstattes av Læringsplakaten, som også skal være forpliktende for videregående opplæring. De første læreplanene fastsettes før sommeren 2005, deretter følger de andre suksessivt. Fag- og tidsfordelingen for grunnskole og videregående opplæring sendes på høring og fastsettes parallelt med læreplanene.

Tidsplan

Utdanningsdirektoratet er i gang med første fase i utviklingen av de nye læreplanene i grunnopplæringen. 14 læreplangrupper begynte sitt arbeid i september 2004. Ytterligere ni læreplangrupper begynte utviklingen av det samiske læreplanverket i oktober 2004. Det som skal utvikles først, er læreplaner for grunnskolen, læreplaner som er gjennomgående for hele grunnopplæringen og læreplaner for Vg1 i de studieforberedende og yrkesfaglige utdanningsprogrammene.

Mer informasjon finnes på www.skolenettet.no

Læreplangruppene skal levere sine forslag til nye læreplaner i desember. Forslagene vil etter planen bli sendt ut på bred høring i januar, med høringsfrist i april 2005. De samiske læreplanene sendes på høring i februar. Læreplanene vil bli fastsatt som forskrifter til opplæringsloven før sommeren 2005.

Prinsipper og retningslinjer for læreplanene

Arbeidet med de nye læreplanene bygger på følgende grunnprinsipper:

- Det skal utvikles ett sett læreplaner for hvert fag i grunnopplæringen, som gjelder både opplæringen i skole og i bedrift. Tilpassing av opplæringen til ulike målgruppers behov er et profesjonelt ansvar.
- De nye læreplanene skal gjøres mindre detaljerte, og sentrale sider ved innholdet skal prioriteres og gis større oppmerksomhet.
- Læreplanene skal inneholde tydelige kompetansemål for hva elevene/lærlingene skal kunne mestre etter opplæring på ulike trinn, mens avgjørelser som gjelder organisering, metoder og arbeidsmåter skal overlates til lærestedene.
- Kompetansemålene skal være slik utformet at de er egnet som grunnlag for dialog mellom alle aktører som er involvert i opplæringen (elever/lærlinger – lærere/instruktører – foresatte – ledere – skoleiere).
- Elevenes og lærlingenes utvikling av grunnleggende ferdigheter skal prioriteres og gis større oppmerksomhet i opplæringen. Mål for grunnleggende ferdigheter skal integreres i alle læreplaner for alle fag, på det enkelte fags premisser og på relevante nivåer.
- Progresjon og sammenheng mellom grunnskole og videregående opplæring skal synliggjøres, og læreplaner for fag skal være gjennomgående for hele grunnopplæringen der dette er mulig.
- Læreplanens generelle del skal beholdes.
- Broen erstattes med Læringsplakaten, som også gjøres gjeldende for videregående opplæring.

Oppdatert informasjon om arbeidet med utviklingen av de nye læreplanene finnes på www.skolenettet.no og på www.oahpponeahтта.no.

Grunnleggende ferdigheter

Det vil bli lagt større vekt på utviklingen av elevenes og lærlingenes grunnleggende ferdigheter:

- å kunne uttrykke seg muntlig
- å kunne lese
- å kunne regne
- å kunne uttrykke seg skriftlig
- å kunne bruke digitale verktøy

Elevenes og lærlingenes utvikling av grunnleggende ferdigheter skal prioriteres i alle fag og skal integreres i kompetansemålene – på det enkelte fags premisser og på relevante nivåer. Alle lærere og instruktører har derfor ansvar for at elever og lærlinger utvikler de grunnleggende ferdighetene gjennom arbeidet med de ulike fagene. Dette betyr blant annet at arbeidet med systematisk lese- og skriveopplæring starter allerede på første trinn i grunnskolen.

Læreplanens generelle del og Læringsplakaten

Læreplanens generelle del beholdes både i grunnskole og videregående opplæring og skal fortsatt være fastsatt som forskrift.

Læringsplakaten inneholder 11 grunnleggende forpliktelser, som skal gjelde for alle skoler og øvrige opplæringssteder.

Ifølge Læringsplakaten skal skolen og lærebedriften:

1. Gi alle elever og lærlinger/lærekandidater like muligheter til å utvikle sine evner og talenter individuelt og i samarbeid med andre.
2. Stimulere elevenes og lærlingenes/lærekandidatenes lærelyst, utholdenhet og nysgjerrighet.
3. Stimulere elevene og lærlingene/lærekandidatene til å utvikle egne læringsstrategier og evne til kritisk tenkning.
4. Stimulere elevene og lærlingene/lærekandidatene i deres personlige utvikling og identitet, i det å utvikle etisk, sosial og kulturell kompetanse og evne til demokrati-forståelse og demokratisk deltakelse.
5. Legge til rette for elevmedvirkning og for at elevene og lærlingene/lærekandidatene kan foreta bevisste verdivalg og valg av utdanning og fremtidig arbeid.
6. Fremme tilpasset opplæring og varierte arbeidsmåter.
7. Stimulere, bruke og videreutvikle den enkelte lærers kompetanse.
8. Bidra til at lærere og instruktører fremstår som tydelige ledere og som forbilder for barn og unge.
9. Sikre at det fysiske og psykososiale arbeids- og læringsmiljøet fremmer helse, trivsel og læring.
10. Legge til rette for samarbeid med hjemmet og sikre foreldres/foresattes medansvar i skolen.
11. Legge til rette for at lokalsamfunnet blir involvert i opplæringen på en meningsfylt måte.

Læringsplakaten skal fylle flere funksjoner. Den skal være et forpliktende grunnlag for lærestedenes arbeid med opplæringen. Den kan være et utgangspunkt for analyse og videreutvikling av skoler og lærebedrifter som lærende organisasjoner. Slik kan den være et godt grunnlag for arbeidet med skolebasert vurdering og kvalitetsutvikling både for skoleeiere, skoleledelse og lærere. Læringsplakatens grunnleggende forpliktelser vil også være et godt utgangspunkt for vurdering av kvaliteten på grunnopplæringen og for eventuelle nasjonale utviklingstiltak.

Både Læreplanens generelle del, læreplanene for fag og Læringsplakaten er forpliktende for opplæringen og må sees på som en helhet.

Fag- og timefordeling

Det er utarbeidet en foreløpig fag- og timefordeling som ligger til grunn for læreplanarbeidet. Denne er lagt ut på www.odin.dep.no/ufd/. Den vil bli sendt på høring i januar 2005 sammen med læreplanene slik at fag- og timefordelingen kan fastsettes før sommeren.

Rammen for fag- og timefordelingen er et nasjonalt fastsatt samlet minstetimetall som den enkelte elev har rett til å få, og som skoleeier har plikt til å gi. Timetallet for alle fag skal fastsettes for hovedtrinn i grunnskolen og for hvert årstrinn i videregående opplæring. Timetallet skal fastsettes som 60-minutters enheter. Dette innebærer imidlertid ikke en endring av omfanget av det enkelte fag, og er derved kun en teknisk endring. Dette er ledd i den samme høringsprosessen som er nevnt over.

Det åpnes for lokal frihet til å disponere inntil 25 prosent av timene i de enkelte fag. Formålet med ordningen er å bedre den tilpassede opplæringen, og den gjelder for alle elever i alle fag og på alle trinn i opplæringsløpet. Lokale beslutninger om å omdisponere inntil 25 prosent av timene i de enkelte fag må være underlagt nøye vurderinger. En eventuell reduksjon av timetallet i fag forutsetter at målene for læreplanen for faget likevel

kan bli ivaretatt på en tilfredsstillende måte. Å øke timetallet for elever i et fag må altså ikke medføre at det oppstår problemer med muligheten for å kunne nå målene i de fagene timene tas fra. Beslutninger om omdisponering av timer forutsetter at skoleledelsen samarbeider nært med kontaktlærer, berørte lærere, elever og foreldre. Det er skoleeier som har det juridiske ansvaret for dette.

Det vil bli foretatt visse endringer i strukturen i grunnopplæringen. Grunnskolen skal ha et **barnetrinn** (1. – 7. trinn) og et **ungdomstrinn** (8. – 10. trinn); oppdelingen i småskoletrinn og mellomtrinn faller bort.

I grunnskolen vil det også bli foretatt timetallsutvidelser i tillegg til den som startet i skoleåret 2002 - 2003 da timetallet i norsk og samisk som førstespråk på småskoletrinnet ble utvidet med til sammen 114 årstimer (dvs. gjennomsnittlig tre uketimer totalt) for 1. – 4. trinn. Fra innværende skoleår ble timetallet utvidet med ytterligere til sammen 190 årstimer (dvs. gjennomsnittlig fem uketimer totalt) for 1. – 4. trinn. Økningen i norsk/samisk som førstespråk er 114 timer og matematikk 76 timer.

I statsbudsjettet for 2005 er det foreslått å utvide timetallet for grunnskolen med ytterligere fire uketimer fra høsten 2005. Det legges opp til ytterligere timetallsutvidelser i de kommende år. Dette vil bli foreslått i forbindelse med de årlige statsbudsjettene.

På **ungdomstrinnet** skal det innføres 2. fremmedspråk som et obligatorisk, praktisk fag. Skolene skal gi elevene tilbud om opplæring i tysk, fransk, spansk eller russisk, og hvis de har anledning til det, også andre språk, blant annet ikke-europeiske språk. Elevene skal bare velge ett 2. fremmedspråk. Læreplanene vil legge hovedvekten på praktiske ferdigheter i språk, og ikke teoretiske kunnskaper om språk.

2. fremmedspråk kan tilbys på barnetrinnet dersom forholdene ellers ligger til rette for det. Det er i den forbindelse viktig at elevene og de foresatte gjøres oppmerksomme på at de ikke uten videre kan forvente et sammenhengende opplæringsløp i samme språk gjennom hele grunnopplæringen.

Den nye fag- og timefordelingen fastsetter timer til programfag på ungdomstrinnet. Programfagene tar utgangspunkt i læreplaner for fag innenfor utdanningsprogrammer i videregående opplæring, men læreplanene for programfagene skal utvikles lokalt og tilpasses ungdomstrinnet. Utdanningsdirektoratet har igangsatt et arbeid for å utvikle nasjonale prinsipper og retningslinjer for utvikling av slike lokale læreplaner. Disse prinsippene og retningslinjene skal legge til rette for at tilbudene skal kunne utformes på lokalt nivå og tilbys ved alle grunnskoler i alle deler av landet. Prinsippene og retningslinjene vil bli sendt på høring i januar 2005 - samtidig med læreplanene.

Fylkeskommuner, de statlige samiske videregående skolene og kommuner kan dessuten samarbeide om å tilby elever på ungdomstrinnet å ta deler av fag fra videregående opplæring etter ordinære læreplaner.

Teknologi og design vil bli innført som et tverrfaglig emne på barne- og ungdomstrinnet, og det åpnes for forsøk med filosofi som fag. Skolene er også oppfordret til å legge til rette for økt fysisk aktivitet for alle elever og til å bevisstgjøre om ernæring og kosthold. For at elevene skal få et best mulig utbytte av opplæringen, bør det også stimuleres til at mindre av skolearbeidet skjer hjemme og at de kan få hjelp med leksene på skolen.

Strukturen i videregående opplæring

Denne vil bli noe endret, men «2+2»-modellen ligger fast. Endringene gjelder både betegnelser og sammensetninger av fag.

Følgende endringer blir innført:

Dagens betegnelser

Studieretninger
Grunnkurs (GK)
Videregående kurs 1 (VKI)
Videregående kurs 2 (VKII)
Kurs
Felles allmenne fag
Studieretningsfag

Nye betegnelser

Utdanningsprogrammer
Videregående trinn 1 (Vg1)
Videregående trinn 2 (Vg2)
Videregående trinn 3 (Vg3)
Programområde
Fellesfag (FF)
Programfag
Valgfrie programfag (VPF) i studieforberedende utdanningsprogrammer
Prosjekt til fordypning (PF) i yrkesforberedende utdanningsprogrammer

Videregående opplæring skal ha tre studieforberedende og ni yrkesfaglige utdanningsprogrammer. De 12 utdanningsprogrammene i videregående opplæring (studieforberedende programmer er kursivert) vil bli:

- Teknikk og industriell produksjon
- Elektrofag
- Bygg- og anleggsteknikk
- Restaurant- og næringsmiddelfag
- Helse- og sosialfag
- Design og håndverksfag
- Medier og kommunikasjon
- Service og samferdsel
- Naturbruk
- *Studiespesialisering*
- *Idrettsfag*
- *Musikk, dans og drama*

Når det gjelder fag- og yrkesopplæringen, er det opprettet ni faglige råd som skal utarbeide forslag til kompetanseplattformer som læreplanarbeidet i de yrkesfaglige utdanningsprogrammene skal ta utgangspunkt i. Det er også sendt ut invitasjon til deltakelse i læreplangruppene. Mer informasjon om dette finnes på www.skolenettet.no.

Generell studiekompetanse

Kravene til generell studiekompetanse vil bli skjerpet. Elevenes kompetanse i realfag skal styrkes blant annet ved at matematikk gjøres obligatorisk i Vg2 i de studieforberedende utdanningsprogrammene. Elevene skal kunne velge mellom en teoretisk og en praktisk innretning av faget. De endelige krav til studiekompetanse vil bli fastsatt sammen med fag- og timefordelingen i 2005, jf. omtale over.

Elev- og lærlingvurdering

Den skriftlige **avgangsprøven** i grunnskolen videreføres inntil videre i sin nåværende form med et viktig unntak: Dersom elevene trekkes ut til skriftlig avgangsprøve i norsk, skal de

bare ha en skriftlig eksamen som omfatter både sidemål og hovedmål. Elevenes hovedmål skal utgjøre hoveddelen av den skriftlige avgangsprøven i norsk i grunnskolen. Det er en egen avgangsprøve i norsk for elever med opplæring i samisk.

Den muntlige delen av avgangsprøven videreføres.

Det vil bli åpnet for at **mappevurdering** kan prøves ut som alternativ til sentralt gitt eksamen. Utdanningsdirektoratet vil utarbeide mer informasjon om dette.

Den obligatoriske, lokalt gitte **eksamen i grunnkurs i yrkesfaglige utdanningsprogrammer** vil bli avvirket, men det kan fortsatt gjennomføres avsluttende årsprøver på lokalt nivå som inngår i standpunktvurderingen. Den obligatoriske, sentralt gitte avsluttende **skriftlige sidemålsksamen** i studieforberedende utdanningsprogrammer omgjøres til en trekkfagsordning.

Innføringstakt

Høsten 2006 blir det innført nye læreplaner på grunnskolen 1. – 9. trinn og i Vg1. Høsten 2007 blir det tatt i bruk nye læreplaner i 10. klasse og i Vg2. Fra høsten 2008 tas nye læreplaner i bruk i Vg3. Våren 2010 avlegger det første ordinære kullet fag- eller svenneprøve på grunnlag av nye læreplaner.

Reformen i grunnopplæringen blir satt i verk for 1.– 9. trinn i grunnskolen fra høsten 2006. Dersom det i enkelte kommuner er særlig tungtveiende grunner for å utsette innføringen av nye læreplaner til høsten 2007, vil departementet vurdere dette etter søknad fra kommunen. Det vil også etter søknad fra grunnskoleeier være mulig å ta i bruk nye læreplaner allerede fra høsten 2005.

Innføringen av reformen deles inn i faser som i stor grad sammenfaller med opplæringsåret. Hvert opplæringsår vil medføre starten på *noe nytt*. Nedenfor skisseres de viktigste aktivitetene og endringene som skjer fra og med høsten 2004 og frem til sommeren 2009.

Opplæringsåret 2004 - 2005

Læreplanarbeidet startet i september 2004. Læreplanene for grunnskolen og gjennomgående fag sendes på høring i januar og fastsettes før sommeren 2005. En ny fag- og timefordeling sendes på høring samtidig med læreplanene og fastsettes før sommeren 2005.

Utprøving av **filosofi** som eget fag i grunnskolen kan starte etter lokalt initiativ, og innenfor rammer og forutsetninger for skolens og elevens valg. Det samme gjelder utprøving av lokalt utformede **programfag** på ungdomstrinnet.

Strukturen i de yrkesfaglige utdanningsprogrammene fastsettes. Arbeidet med øvrige læreplaner i videregående opplæring igangsettes.

Strategiplanen *Kompetanse for utvikling – strategi for kompetanseutvikling i grunnopplæringen 2005 – 2008* ble offentliggjort i forbindelse med fremleggelsen av statsbudsjettet for 2005, og planen er sendt ut til skoleeiere, skoler og universiteter og høyskoler – i tillegg til at den er gjort tilgjengelig i en elektronisk versjon. Denne finnes på www.odin.dep.no/ufd/ (jf. også omtale under).

Forslag til endringer i opplæringsloven ble sendt på høring i oktober 2004, jf. omtale nedenfor. Høringsbrevet finnes på www.odin.dep.no/ufd/

Det vil bli etablert et Nasjonalt senter for nynorsk etter mønster av de som allerede er opprettet:

- Nasjonalt senter for matematikk i opplæringen
- Nasjonalt senter for naturfag i opplæringen
- Nasjonalt senter for leseopplæring og leseforskning
- Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring

En arbeidsgruppe som skal vurdere helheten i det fremtidige norskfaget, vil også bli opprettet.

I regi av Kommunenes Sentralforbund vil det tidlig i 2005 bli arrangert seks **regionale konferanser** som vil rette oppmerksomheten mot skoleeiers rolle og ansvar i forbindelse med gjennomføringen av reformen. Målgruppen er politisk og administrativ toppledelse i alle landets kommuner og fylkeskommuner. Det vil bli sendt ut invitasjon til disse konferansene før jul.

Det vil i løpet av våren 2005 bli sendt ut en bred orientering til allmennheten om innholdet i reformen og hvilke konkrete endringer som vil skje med grunnopplæringen.

Opplæringsåret 2005 - 2006

Fra dette opplæringsåret kan skoleeiere etter søknad til departementet ta i bruk nye læreplaner for 1. – 9. trinn.

Arbeidet med læreplaner videreføres og i løpet av opplæringsåret vil alle læreplaner med unntak av Vg3 for yrkesfaglige utdanningsprogrammer bli sendt på høring og fastsatt.

Opplæringsåret 2006 - 2007

Grunnskolens 1. – 9. trinn og Vg1 tar i bruk nye læreplaner og ny fag- og timefordeling. Obligatorisk 2. fremmedspråk innføres på 8. trinn. Skoler som ønsker det, og har kompetanse, kan også tilby 2. fremmedspråk på barnetrinnet.

Læreplaner for Vg3 yrkesfaglige utdanningsprogrammer sendes på høring og fastsettes.

Opplæringsåret 2007 - 2008

Alle grunnskoler tar i bruk nye læreplaner for 10. trinn. Videregående opplæring tar i bruk nye læreplaner for Vg2.

Nytt opplegg for avgangsprøven i grunnskolen og eksamen i Vg2 tas i bruk for første gang våren 2008.

Opplæringsåret 2008 – 2009

Ved oppstart av opplæringsåret 2008/09 vil videregående opplæring ta i bruk nye læreplaner for Vg3 studieforbereende og yrkesfaglige utdanningsprogrammer.

De første elevene har fullført videregående opplæring etter ny ordning våren 2009.

Opplæringsåret 2009 – 2010

Første kull med studenter tas inn på universiteter og høyskoler med nye krav til generell studiekompetanse høsten 2009.

De første lærlingene avlegger fag- eller svenneprøve etter ny ordning våren 2010.

Kompetanseutvikling

En overordnet kompetanseutviklingsstrategi for gjennomføringen av reformen ble offentliggjort i forbindelse med statsbudsjettet 6. oktober 2004. Strategien er et felles grunnlag for det kompetanseløftet som skal gjennomføres i grunnopplæringen i perioden 2005-2008. Den definerer mål og målgrupper for kompetanseutviklingen og er et grunnlag for å utvikle lokale planer.

Departementet har i samarbeid med Kommunenes Sentralforbund, Utdanningsforbundet, Norsk Lektorlag, Skolenes Landsforbund, Norsk Skolelederforbund og representanter for universitets- og høyskolesektoren utarbeidet en kompetanseutviklingsstrategi for perioden 2005 – 2008. Strategien følger opp Stortingets prioriteringer når det gjelder kompetanseutvikling, og den er et grunnlag for å utvikle lokale planer.

Strategiplanen er i første rekke et dokument beregnet på dem som har ansvar for å planlegge, koordinere og gjennomføre kompetanseutvikling. Strategien omtaler statens, skoleeiers og universitets- og høyskolesektorens ansvar og oppgaver. Kompetanseutviklingsstrategien tydeliggjør de ulike aktørenes roller og ansvar, og legger premissene for samarbeidsformer som utnytter aktørenes ressurser og kompetanse best mulig.

Formålet med strategiplanen er å legge grunnlaget for de tiltak som skal gi skoleledere, lærere, faglige ledere og instruktører i lærebedrifter et kompetanseløft som skal ruste og stimulere dem til å møte utfordringene knyttet til de endringer i innhold og struktur som reformen innebærer.

I tillegg vil personalet i PP-tjenesten, oppfølgingstjenesten, prøvenemndsmedlemmer, assistenter og annet personale i skole og lærebedrifter være aktuelle målgrupper for kompetanseutviklingstiltak.

Realisering av innholdet i reformen krever kompetanseutvikling for det pedagogiske personalet i grunnskole og videregående opplæring på en rekke områder. Behovene vil variere fra skole til skole og fra lærebedrift til lærebedrift og ved det enkelte opplæringssted.

Prioriterte områder i strategien er:

- Kompetanseutvikling for ledelsen av den enkelte skole og lærebedrift
- Reformrelatert kompetanseutvikling for det pedagogiske personalet i grunnopplæringen og utvikling av kultur for læring i den enkelte skole og lærebedrift
- skolen som lærende organisasjon – bedre tilpasset opplæring
- nye læreplaner
- 2. fremmedspråk
- fysisk aktivitet
- utdannings- og yrkesrådgivning

- Videreutdanning for det pedagogiske personalet i grunnsopplæringen

Les mer på: www.odin.dep.no/ufd/

Nasjonalt kvalitetsvurderingssystem

Formålet med det nasjonale kvalitetsvurderingssystemet er å bidra til kvalitetsutvikling på alle nivåer i grunnsopplæringen. Som ledd i dette skal det samles inn og presenteres informasjon fra den enkelte skole og skoleeier. Skoleporten.no skal også inneholde veiledning om tolkning av datamaterialet og veiledningsressurser til utviklingsarbeid i grunnskolen og videregående opplæring. Skoleporten.no er et verktøy skoleeiere og skoleledere kan bruke for å vurdere og utvikle sin virksomhet. Målgruppen er skoleeiere, skoleledere og lærere, men systemet gir også nyttig informasjon til foresatte, elever og andre interesserte.

I St.meld. nr. 30 (2003-2004) *Kultur for læring* slås det fast at skolenes muligheter til å tilby tilpasset opplæring, et godt læringsmiljø og læringsutbytte krever kunnskap om sterke og svake sider ved egen virksomhet og en kultur for læring og utvikling. Det nasjonale kvalitetsvurderingssystemet er et sentralt verktøy for å få til dette. Det skal bidra til kvalitetsutvikling på alle nivåer i grunnsopplæringen. Systemet er fundert på et bredt kvalitetsbegrep, hvor informasjon om både læringsmiljø, læringsresultater og ressurser skal danne grunnlag for oppfølging og forbedring.

Skoleeier har ansvar for å etablere et forsvarlig system for å følge opp resultatene fra det nasjonale kvalitetsvurderingssystemet.

Det første hovedområdet i det nasjonale kvalitetsvurderingssystemet omhandler elevenes læringsutbytte. I dette inngår blant annet nasjonale prøver som er en landsomfattende kartlegging av elevenes ferdigheter i skriving, lesing, matematikk og engelsk. De nasjonale prøvene skal fylle to hovedmålsetninger: de skal både være et pedagogisk redskap og hjelpemiddel i læring og opplæring og gi informasjon til elever, lærere, skoleledelse, skoleeier, nasjonale myndigheter og allmennheten som grunnlag for dialog og kvalitetsutvikling. De første nasjonale prøvene ble gjennomført våren 2004 med lesing og matematikk på 4. og 10. trinn og engelsk lesing og skriving på 10. trinn.

Publisering av resultater fra prøvene er underlagt strenge regler for personvern. Reglene for publisering og omfattende kvalitetssikring sørger for at alle opplysninger er anonymisert slik at det ikke er mulig å identifisere enkeltindivider. Ingen data kan publiseres dersom tallene er basert på færre enn ti elever. Det er ikke lagt til rette for rangering på skoleporten.no. Den enkelte skole bør benytte seg av informasjon om enkeltelever for bedre å kunne tilpasse opplæringen.

Det arbeides med å utvikle et system for analyse av resultater fra de nasjonale prøvene som korrigerer for elevenes ulike bakgrunn, og som dermed i større grad reflekterer skolens bidrag til elevenes læring.

Det presenteres også data fra sentralt gitte eksamener, kartleggingsprøver og fag- og svenneprøver.

I det andre hovedområdet kartlegges elevenes skole- og læringsmiljø. Læringsmiljøet påvirkes blant annet av graden av elevmedvirkning, elevdemokrati, motivasjon, trivsel uten mobbing og et godt fysisk miljø. Læringsmiljøet kartlegges gjennom en nettbasert brukerundersøkelse, *Elevinspektørene*, der elever vurderer sin egen opplærings situasjon.

Det tredje hovedområdet handler om hvorvidt elevene fullfører videregående opplæring innenfor fastsatte tidsrammer.

I det fjerde og siste hovedområdet finnes informasjon om hvilke ressurser skoler har til rådighet. Tilgangen til og bruken av ressurser i skolen påvirkes av forhold som elevgrunnlag, geografisk beliggenhet, bygningsmasse og skolens interne organisering.

Målsettingen er at skoleporten.no skal medvirke til kvalitetsutvikling gjennom å legge til rette for informerte avgjørelser på alle nivåer i grunnopplæringen.

Endringer i opplæringsloven

Tidligere klasseorganiseringsregler ble i 2003 erstattet med en ordning der elever kan inndeles i grupper etter behov. Gruppene må ikke være større enn det som er forsvarlig. Som ledd i oppfølgingen av St.meld.nr.30 (2003-2004) *Kultur for læring* sendte departementet i oktober 2004 forslag til endringer i opplæringsloven og friskoleloven på høring.

Tidligere bestemmelser i opplæringsloven om inndeling av elever i klasser ble endret med virkning fra 1. august 2003. I opplæringslovens § 8-2 heter det nå at: «Elevane kan delast i grupper etter behov. Gruppene må ikkje vere større enn det som er pedagogisk og tryggleikmessig forsvarleg.» Organiseringen skal ivareta elevenes behov for sosial tilhørighet, og derfor er kravet om at organisering til vanlig ikke skal skje etter faglig nivå, kjønn eller etnisk tilhørighet, videreført. Endringen er ikke til hinder for at skoler som ønsker det, kan fortsette med tradisjonell klasseorganisering. Retten til opplæring i elevens målform opprettholdes som før.

Videre ble ordningen med klassestyrer erstattet med at en elev skal være knyttet til en kontaktlærer som har et særlig ansvar for praktiske, administrative og sosialpedagogiske gjøremål, inkludert kontakten med hjemmet.

Forslag til nye endringer i opplæringsloven som følge av reformen ble sendt på høring 20. oktober 2004. I høringsbrevet foreslås det blant annet:

- å utvide retten for ungdom til videregående opplæring frem til og med fylte 24 år. På denne måten vil den enkelte få bedre tid til å tenke seg om og bli mer motivert med hensyn til valg av utdanningsprogram
- at ungdom som ikke har fullført grunnskolen eller tilsvarende opplæring, skal kunne ta den resterende delen av grunnskoleopplæringen integrert i videregående opplæring når dette er formålstjenlig
- forenklinger og presiseringer i saksbehandlingsreglene for spesialundervisning

Høringsinstansene er også blitt bedt om å kommentere to skisser når det gjelder fritt skolevalg i videregående opplæring. Den første skissen gjelder endringer i forskrift til opplæringsloven som innebærer at elevene får mulighet til å velge skole i eget fylke og at karakterer brukes som kriterium for rangering ved oversøkning. Den andre skissen gjelder også endringer i forskrift til opplæringsloven, men slik at det innføres fritt valg av videregående tilbud på tvers av fylkesgrensene ved ledig kapasitet. På bakgrunn av høringsinstansenes kommentarer til skissene vil departementet vurdere om det skal fremmes forslag om slike endringer i et eget høringsbrev.

Høringsbrevet inneholder også forslag til innføring av krav om politiattest ved tilsetting i videregående skole og krav om skolemiljøutvalg.

På en rekke områder krever ikke oppfølgingen av stortingsmeldingen endringer i opplæringsloven eller friskoleloven, men endringer i forskrifter gitt med hjemmel i nevnte lover. Forslag til endringer i disse forskriftene vil bli sendt på høring senere og er derfor ikke omtalt i høringsbrevet.

Høringsbrevet finnes på www.odin.dep.no/ufd og på www.oahpponeahтта.no.

Informasjon om Kunnskapsløftet

Det er avgjørende for en vellykket gjennomføring av Kunnskapsløftet at alle berørte får god informasjon. Departementet og Utdanningsdirektoratet vil derfor drive utstrakt informasjons- og kommunikasjonsvirksomhet i hele reformperioden.

Nettmøte

Kunnskapsløftet vil berøre alle som har sitt arbeid knyttet til grunnskole og videregående opplæring. Utdannings- og forskningsminister Kristin Clemet inviterer til dialog om gjennomføring av reformen **mandag 22.november 2004 kl 15.30 – 17.30** på www.utdanning.no

Statsråd Kristin Clemet vil her også oppsummere den nettbaserte Lærerdialogen, som har pågått siden i vår.

Regionale konferanser

Det skal avholdes seks regionale konferanser tidlig i 2005 for skoleeiere i alle kommuner og fylkeskommuner. Konferansene skal gå over to dager. Målet med konferansene er å motivere og forberede skoleeierne (kommuner og fylkeskommuner) for reformen som starter for fullt i 2006. Kommunenes Sentralforbund er ansvarlig arrangør.

Brosjyre til elever og foresatte

Første halvdel i 2005 er det planlagt å sende ut en brosjyre som skal inneholde relevant informasjon om de ulike elementene i Kunnskapsløftet. Målgruppen er elever, foreldre og lærere.

Viktige nettadresser

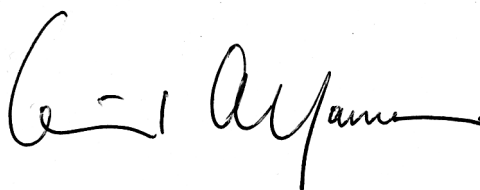
All viktig informasjon om Kunnskapsløftet vil bli å finne på følgende nettadresser:

www.odin.dep.no/ufd/
www.utdanningsdirektoratet.no
www.utdanning.no
www.skolenettet.no
www.skoleporten.no
www.oahpponeahтта.no

Med hilsen

Johan Raaum e.f
ekspedisjonssjef

Knut Alfarnæs
avdelingsdirektør

Vedlegg: Adresseliste
Dette er Kunnskapsløftet

Liste over mottakere

Akademikerne
Barneombudet
Den norske Forleggerforening
Departementene
Elevorganisasjonen
Norsk Forbund for Fjernundervisning
Faglige råd v/Utdanningsdirektoratet
Foreldreutvalget for grunnskolen (FUG)
Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO)
Fylkeskommunene
Fylkesmannen/utdanningsavdelingen
Grunnskoler for norske barn i utlandet
Handels- og Servicenæringens hovedorganisasjon (HSH)
Kontaktutvalget mellom innvandrere og myndighetene (KIM)
Kommunene
Kommunenes Sentralforbund (KS)
Landslaget for udelt og fådelt skole (LUFS)
Landsorganisasjonen i Norge (LO)
Likestillingsombudet
Lærernes Yrkesforbund
NAVO
NHO
NOKUT
Norsk Forbund for Utviklingshemmede (NFU)
Norsk Lektorlag
Norsk Kulturskoleråd
Norsk Skolelederforbund
Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO)
Friskoleorganisasjonene
Private grunnskoler
Private videregående skoler
Samarbeidsforum for funksjonshemmedes fellesorganisasjon (SAFO)
Sametinget
Skolenes landsforbund
SRY v/Utdanningsdirektoratet
Statens råd for funksjonshemmede
Statlige videregående skoler
Studentorganisasjoner
Studieforbundene
Styret for statlig spesialpedagogisk støttesystem
Utdanningsdirektoratet
Utdanningsforbundet
Utdanningsgruppenes hovedorganisasjon
Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund (YS)
Universiteter
Statlige høyskoler

Private høyskoler
Universitets- og høyskolerådet
VOX